

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XIV. Peccata, quæ peccator committit ex ignorantia vel
indavertentia culpabili, sunt per se & ratione sui imputabilia, & non solùm
ratione causæ, seu dictæ ignorantiaë.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

121 Secundo obijciunt illud Joan. 15. *Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent, utique infidelitatis, quo in Christum non crediderunt.* Unde arguitur sic: infidelis excusatur à peccato infidelitatis ex defectu auditus. Similiter ergo peccator à quocumque peccato excusatur ex defectu advertentia.

Respondeo ex facto illo testimonio confici ignorantiam juris divini positivi, v.g. de credendo in Christum, à peccato excusare, si sit involuntaria. Et idem esset de ignorantia cuiuscumque alterius juris, si foret involuntaria. Sed talem non esse ignorantiam nec inadvertentiam peccatorum, de quibus agimus.

122 Tertio obijciunt illud Rom. 5. *Usque ad legem peccatum in mundo erat; sed peccatum non imputabatur cum lex non esset.*

Respondeo cum Augustino in exposit. quarum. proposit. ex epist. ad Rom. proposit. 28. Apostolum non dicere, quòd usque ad legem (per quam est cognitio peccati, ut Apostolus ait ibidem c. 3.) peccatum non erat, sed non imputabatur, id est non apparebat, non manifestabatur, non cognoscebatur, nec peccatum esse reputabatur ab hominibus excæcatis, in quibus ratio naturalis fuerat vitilis obfuscata. Imputabatur tamen à Deo, etsi non tam graviter ante, quàm post legem; eò quòd ante legem scriptam magis foret excusabile. Quo sensu S. Thomas lect. 3. in cap. 10. ad Hebr. dicit, quòd ante notitiam peccati per legem, peccatum nostrum à Deo nobis non imputabatur, ad tam grandem utique culpam, non absolute. Alijs sibi contradiceret lect. 4. in cap. 5. ad Rom. ubi ait, quòd falsa erat reputatio hominum, ante legem existimantium, quòd peccatum non imputabatur, quasi à Deo puniendum.

123 Quarto obijciunt Augustinum lib. 3. de lib. arb. c. 19. dicentem, quòd peccatum, quòd proprie vocatur peccatum, libera voluntate ab scientie committitur.

Respondeo, sicut Augustinus, dum ad peccatum contra jus naturale requirit voluntarium, requirit voluntarium voluntate facti, non voluntarium formaliter voluntate peccati (uti videre est l. 1. retract. c. 15.) sic dum ad peccatum illud scientiam requirit, non requirit scientiam formalem & actualem peccati, sed facti, seu actus; peccati verò non nisi formalem, vel virtualem, seu interpretativam. Cum ipsemet ex Scriptura probet, peccari per ignorantiam.

124 Quinto obijciunt Chrysostrum homil. 13. in cap. 7. ad Rom. universaliter requirere scientiam malitia ad rationem peccati. *Nemo enim (inquit) pra ignorantia peccavit.*

Respondeo 1º. injurios esse Chrysostrum, qui hoc ipsi tribuunt, quòd sine errore, imò sine hæresi dici nequit; nulla utique dari peccata ignorantia, sive ex ignorantia: cum homil. 11. in cap. 4. prioris ad Corinth. ad illa verba: *Nihil mihi conscius sum, sed non in*

hoc justificatus sum (Edit. Basileensis anni 1539.) dicat, quòd accidit hominem in quibusdam peccare, quæ peccata esse ignorat. Quod & tradit in cap. 9. epist. ad Hebr.

Respondeo proinde 2º. Chrysostrum, 125 loco objecto, id dicere de ignorantia seu inadvertentia prorsus involuntaria, quæque rationem omnino prævenit. De ea namque procedunt illa Apostoli verba, quæ ibi explananda suscepit: *Quod enim ago, non intelligo.* Procedunt (inquam) de concupiscentia motibus rationem omnino prævenientibus. In quibus certum est neminem peccare, sicut nec per ignorantiam omnino invincibilem. Nam, ut ait ferm. 106. to. 5. *si ignoras quæ scribi nequeunt, aut cognoscis, malitia vacabis.*

Sexto obijciunt S. Thomam quodlib. 3. a. 126 8. dicentem: *Cum aliquis nescit fornicationem esse peccatum, voluntarie quidem facit fornicationem, sed non voluntarie facit peccatum.*

Respondeo S. Thomam solum ibi velle, quòd talis voluntarie fornicando, nesciens in eo se peccare, non faciat peccatum voluntarie voluntario formali & directo, sed dumtaxat virtuali interpretativo & indirecto. Neque enim ipsum S. Doctor à peccato formali excusat. Cum ibidem a. 10. dicat, *ignorantiam juris non excusare à peccato.* Et 3. p. q. 80. a. 4. ad 5. dicat, eum per culpam suam non habere conscientiam sui peccati, qui eam non habet, quia per ignorantiam juris, quæ non excusat, reputat non esse peccatum, quòd est peccatum, puta si aliquis fornicator reputaret simplicem fornicationem non esse peccatum mortale. Similiter quodlib. 8. q. 6. a. 15. *Quandoque error conscientia non habet vim absolvendi, vel excusandi, quando scilicet ipse error... procedit ex ignorantia ejus, quòd quis scire tenetur, & potest, sicut si crederet fornicationem simplicem esse peccatum veniale. Et tunc, quamvis crederet se peccare venialiter, non tamen peccaret venialiter, sed mortaliter.* Et 1. 2. q. 19. a. 6. *Si ratio vel conscientia erret errore voluntario, vel directe, vel propter negligentiam, habitusve corruptos, quia est error circa id quòd scire tenetur: tunc talis error rationis, vel conscientia, non excusat, quin voluntas concordans rationi vel conscientia sic erranti sit mala... puta si ratio errans dicat quòd homo tenetur ad uxorem alterius accedere, voluntas concordans huic rationi erranti est mala. Eò quòd error iste proveniat ex ignorantia legis Dei, quam scire tenetur.* Denique q. 17. verit. a. 4. Et 2. 2. q. 154. a. 2. dicit contigisse quidem, quòd fornicatio apud Gentiles non reputabatur illicita, sicut nec latrocinia, nec peccata contra naturam; sed hoc contigisse propter corruptionem naturalis rationis. Non proinde inculpabiliter.

CAPUT XIV.

Peccata, quæ peccator committit ex ignorantia vel inadvertentia culpabili, sunt per se

& ratione sui imputabilia, & non solum ratione causa, seu dicta ignorantia.

127 **T**erillus in reg. mor. q. 63. postquam n. 5. statuit hanc conclusionem: *Voluntas in opere particulari non peccat moraliter, peccato proprio ac ratione sui imputabili, quando nulla actualis advertentia, nec specialis, nec confusa processit, vel saltem dubitatio aliqua, vel scrupulus.* Num. 60. id extendit ad casum ignorantia vel inadvertentia culpabilis, aiens, opus à tali ignorantia, vel inadvertentia directum, ab una eademque negligentia sciendi vel advertendi verè esse & denominari peccatum, sed aliam peculiarem maculam aut reatum pœna non asserre, quam quæ dicta negligentia culpabili sciendi vel advertendi debetur. Quòdque dum quis de presenti non cogitat se peccare, licet ex culpa priori non retractata in hanc incogitantiam devenit, peccat quidem, sed non novam malitiam & imputabilitatem, sed eadem malitiam & imputabilitatem culpae prioris applicatur huic operi. Quòdque hoc solo genere peccati peccatur, quando non cogitatur peccari. Et n. 72. Concedimus, nunquam fieri peccatum, ratione sui imputabile, sine conscientia reprehensione, seu cognitione mali, aut periculi. Similiter n. 37. dixerat: *Liberi operans, qui nullam de operis malitia suspicionem habet, non peccat peccato per se imputabili, ponendo illud.* Doctrinam istam, velut communem suæ Societatis, statuit Terillus. Verùm horrenda, quæ ex ea derivantur, confectaria ipsius falsitatem, assertionisque nostræ veritatem demonstrant.

128 Primò namque doctrina illa excusat vel extenuat peccata impiorum illorum, qui omni viciorùm generi laxant habenas, absque alia cogitatione, quam satisfaciendi brutalibus suis passionibus voluptatibusque. Tametsi enim suam se culpam in eum statum sic coniecerint, ut se malè facere amplius non cogitent, dum equidem adulterantur, vel abominabilia contra naturam peccata sine alia perpetrant cogitatione, quam infamem captandi voluptatem, secundum doctrinam illam non peccant peccato per se & ratione sui imputabili; sed solum imputabili in causa, ita ut si eo in statu mille adulteriis, sodomiis, bestialitatibus infordecerent, nec ampliorem, nec novam malitiam moralem contraherent, quam si semel dumtaxat abominations istas perpetrarent, nec ampliorem in altero sæculo pœnam promererentur. Hoc enim Terillus expressè asserit, uti vidimus. Talesque inveniri peccatores, qui cordis sui aditum quibuscumque cogitationibus bonis longè eas rejiciendi consuetudine occluserint, epistola 3. Jesuitarum Parisiensium pag. 16. consistitur. Quid si ergo, post aditum cordis sui quibusvis cogitationibus bonis occlusum, decem adulteriorum, totidem homicidiorum peccatorumque contra naturam millia commiserint, in inferno pœnas non luent vel adulteri, homicida, masculorum concubitores, &c. sed sicut culpa-

biliter negligentes aperire cor suum cogitationibus bonis, seu advertentia de malitia peccatorum illorum; totaque pœna, quam in inferno patientur, isti soli negligentia, causæque culpabili erit proportionata. Quod profectò est horrible dictu, sacrisque de punitione impiorum oraculis, communibusque Christianæ Religionis notionibus adversum.

129 Secundò doctrina illa à peccato theologico, in se, & secundum se imputabili, excusat horrenda commissa contra Dei legem culpabiliter ignoratam; atque adeò (quoad expressionem) pejor & horribilior est doctrinam de peccato philosophico, per Alexandrum VIII. damnatam. Dum enim notus erat in sola Judæa Deus, plurimas gentes, vel saltem homines Deum, vel saltem Dei legem, horrenda illa hominibus prohibentem ignorasse, cumque Epicureis dixisse: *cardines cali habitat, nec nostra considerat, vel curat* (Job. 22.) Scriptura, & multiplex historia testantur. Quòd licet acciderit culpa ipsorum, in eo equidem statu de lege Dei prohibente, actu non cogitarunt, dum horrenda contra agnitam sibi rationem naturalem perpetrarunt. Igitur horrenda illa, secundum Terillianam doctrinam, non fuerunt peccata theologica, in se & ratione sui imputabilia, sed philosophica dumtaxat. Imò ne in causa quidem fuerint peccata theologica, sive in culpa, per quam in ignorantiam illam, seu incogitantiam devenerunt: utpote quam etiam contra Dei legem esse non cogitarunt. Igitur doctrina illa damnata est, & plusquam damnata per Alexandrum VIII.

130 Tertio, Atheos positivos, qui vel dixerunt *in corde suo, non est Deus*, vel cum Epicureis Deos finitæ majestatis admiserunt, sed circa se ipsos dumtaxat occupari, nec nostra considerare vel curare censuerunt, de offensa infinitæ majestatis, vel periculo illius actu cogitasse, dum horrenda commiserunt, improbabile est. Quomodo enim metuere potuerunt offensam illius, quem vel non esse, vel nullam nostram offendi sibi persuaserunt? Istis proinde Atheis, Epicureisque, horrenda committentibus, Terilliana doctrina tribuit speciem quamdam impeccabilitatis, vel immunitatis à suppliciis æternis: utpote quæ solum debita sunt formaliter offendentibus Deum infinitæ majestatis, agnita ut talis, secundum vulgatam doctrinam Societatis.

131 Quarto, infinitam multitudinem Ethnicorum & Barbarorum, qui per ignorantiam culpabilem ignorarunt Deum quidquam hominibus præcepisse, vel prohibuisse, excusandam à peccato theologico per se imputabili, in omnibus quæ contra Dei legem perpetrarunt. Neque enim peccata illa, per se & ratione sui, fuerunt libera ac voluntaria transgressiones divinæ legis, de qua nullam cognitionem, nullam cogitationem habuerunt. Ut enim Terillus ait q. 62. assert. 2. *plena ignorantia legis, & rei per legem vetita, non est peccatum contra legem taliter ignoratam.* Et ut ait q. 63. n. 64.

64. ubi nulla divina legis est applicatio per cognitionem, nulla legis illius datur transgressio, seu peccatum theologicum. Igitur peccata illa, secundum se, ad limum philosophica fuerunt, non obstante culpabilitate & vincibilitate ignorantia, seu incogitantia.

132 Quinto, si vera sit illa doctrina, sequitur peccata Judaeorum, commissa ex culpabili ignorantia, quae Dominum gloriae non cognoverunt, qualia fuerunt blasphemiae, contumeliae, persecutiones Christi, & Apostolorum, deicidium, &c. non fuisse peccata per se & ratione sui imputabilia, sed solum ratione alterius, nempe ignorantiae culpabiliter admissa. Quod licet Terillus concedat in fundam. Theol. Moral. q. 16. n. 68.) piis auribus incutit horrorem.

133 Sexto, sequitur quoque eum qui ex culpabili ebrietate decem committit fornicationes, vel decem homicidia, gravius non peccare, nec gravius puniendum esse, quam si unam dumtaxat fornicationem, unum homicidium committeret. Et illum ex duobus, aequali culpa aequaliter excacatis & induratis, qui centum adulteria totidemque homicidia committeret, non magis peccaturum, nec puniendum, quam alterum, qui unum tantummodo perpetraret. Cum sic philosophandum sit de peccatis commissis ex ebrietate, caecitate & obduratione culpabili, sicut de commissis ex ignorantia culpabili. Illud autem quis non exhorreat?

134 Scio Adversarios concedere, non solum primam ignorantis, ebrii, excacati, indurati, culpabilem causam, sed & liberam illius continuationem, seu perseverantiam in ea, ad culpam novam imputari. Sed liberam illius continuationem ipsi non admittunt, si nulla occurrat culpabilis causa non continuanda, seu depellenda actualis cogitatio, nulla nova vel continuata libertas excutienda ebrietatis, nulla hic & nunc gratia sufficiens ad tollendam caecitatem, obdurationemque. Qualis nulla adest, si nulla actualis cogitatio ad eam tollendam occurrat.

CAPUT XV.

Satisfit contrariis argumentis.

135 Objicies 1°. Augustinus in exposit. quarund. proposit. in Epist. ad Rom. proposit. 62. Pharaonem liberam voluntate obduratum, non culpam in eo quod Deo in statu illo non obtemperaverit, sed in eo dumtaxat quod causam voluntariam obdurationi dederit: non ergo hoc illi imputatur, quod tunc non obtemperaverit, quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat; sed quia dignum se praebuit, cui cor obduraretur, procedenti infidelitate.

Respondeo cum Thoma de Lemos in Pagnolia gratiae to. 4. l. 4. p. 2. tr. 3. c. 20. n. 296. illas explanationes Epistolae ad Romanos scripsit Tom. I.

lisse Doctorem sanctum (ut ipse testatur 1. Retract. c. 23.) cum adhuc esset Presbyter, nec in his materiis, tunc ita, sicut postea versatus. Unde in aliis posterioribus opusculis & libris contrarium omnino docet, non solum dum v. g. q. 50. super Deuteron. generaliter docet: sine adiutorio Dei homines... obedire non posse... Et tamen si adiutorium Dei desit, non ideo excusabile esse hominis vitium) verum in particulari, loquendo de eodem Pharaone, ut patet 1°. ex lib. 83. qq. q. 68. ubi sic habet: illi, nempe Pharaoni, non desuisse vocationem, cui posset obtemperare, memoriam utique de bonis quae receperat terra sua ex Joseph, ut propterea a persecutione Israelitarum desistere debuisset. Et clarius serm. 88. de temp. ubi ex instituto refellit eos qui dicunt, Pharaoni imputandum non fuisse peccatum quod fecit, cum erat induratus. Denique lib. 1. Retract. c. 15. hanc & similes propositiones retractat, dum ait: Qui vero cogenti cupiditati, bona voluntate resistere non potest, & ideo facit contra precepta iustitiae, jam hoc ita peccatum est, ut sit etiam poena peccati.

Vel ipse Pharaon huius testis est veritatis, dum Exodi 9. post plagam septimam, misit & vocavit Moysen & Aaron, dicens ad eos: Peccavi etiam nunc. Dominus iustus: ego & populus meus impii. Et c. 10. post octavam: Festinus Pharaon vocavit Moysen & Aaron, & dixit eis: Peccavi in Dominum Deum vestrum, & in vos. Sed nunc dimittite peccatum mihi, etiam hac vice, & rogato Dominum Deum vestrum, ut auferat a me mortem istam. Sed & de Judaeis, Pharaoni similibus in obstinatione iuxta Joan. 12. Christus ibidem c. 15. dicit, quod nunc excusationem non habent de peccato suo. Aliam solutionem vide p. 1. c. 25.

Objicies 2°. S. Thomas supplem. q. 98. a. 6. ad 3. expressè dicit, quod necessitas peccandi, cuius causa sumus, excusat a culpa, in quantum est necessitas quadam. Quia omne peccatum oportet esse voluntarium. Sed quod non excuset, hoc est in quantum a voluntate procedente processit. Et sic totum demeritum sequentis culpa videtur ad primam culpam pertinere.

Respondeo, S. Thomam non dicere quod nullum sit demeritum sequentis culpa, nisi demeritum prioris culpa, sed totum demeritum sequentis culpa ad primam culpam pertinere, quantum ad primam radicem demeriti, quae est ratio voluntarii & liberi. Siquidem peccata commissa ex necessitate, in quam culpam nostram incidimus, non sunt libera & voluntaria in se, sed in culpa illa, seu causa culpabili dumtaxat. Hoc ipso vero quod libera sunt & voluntaria in eiusmodi causa, in seipsis verè peccata sunt, verèque imputabilia. Et, quamvis in damnatis (de quibus ibi S. Doctor) in seipsis demeritoria non sint, propter hoc non excusantur a demerito, quia damnati necessitatem peccandi habeant (ait ibidem S. Doctor) sed quia ad summum malorum pervenerunt. Quodque ratio liberi & voluntarii in

Yyyy